

Ivan A. Rankov

GAZDASÁGUNK JELENLEGI HELYZETE ÉS ESZKÖZEINEK ÁLLÁSA

Bár rendkívül nagy eredményeket értünk el, és társadalmi eszközeinkre is ugyanez érvényes, a gazdálkodási eredmények azonban gyengék. Erről győz meg bennünket az 1977-es év első hat hónapjának mérlege.

Napjainkban rendkívül élénk viták folynak a sajtóban, a rádióban és televízióban a szakavatott köröknek a gazdaságunk jelenlegi helyzetéről és eszközeinek állásáról kialakított véleményéről. Ehhez hasonló vita folyik az összegbevétel kialakításáról és elosztásáról, a megvalósított jövedelemről és az elért gazdasági eredményekről, a rendszerbeli megoldást igénylő gazdasági problémákról stb.

Az említett gazdasági jelenségek körüli viták a legkülönbözőbb összefüggéseken és szinten merülnek fel. Ki kell azonban hangsúlyoznunk, hogy ezeken az összefüggéseken a sajtóban, rádióban és televízióban rendkívülien eltérő vélemények *hangzanak el* a társultmunka-alapszervezetek eszközeinek állásáról és eredményeiről. Egyesek például azt állítják, hogy a társult munka az év első hat hónapjában rendkívül nagy gazdálkodási eredményeket ért el, és hogy gazdasági, anyagi és pénzügyi téren is kiemelkedőek a teljesítményei, valamint hogy az év végéig joggal várhatóak az eddigieknél is nagyobb eredmények.

Mások viszont — ugyanezeknek az adatoknak alapján — arra mutatnak rá, hogy a félévi mérlegbeszámolóban kimutatott magas jövedelem könyvelési, inflációs és más „ügyeskedés” eredménye, továbbá úgy vélik, fennáll annak a veszélye, hogy nem létező pénzeszközöket használunk fel. Ezenkívül elhangzanak olyan figyelmeztetések is, melyek szerint az előttünk álló időszakban nagymértékű infláció várható.

A sajtóban és a különböző megbeszéléseken kifejezésre jutnak olyan vélemények is, hogy a tervezés hiánya kedvezőtlenül hat a jövedelemre és ezzel egyben gazdaságunk helyzetére és anyagi alapjára is. Ezért a szakemberek egy része azon a véleményen van, hogy az újratermelési folyamatban az arányok tervszerű betartásával kell elősegíteni az említett

közgazdasági kategória kialakítását és elosztását, amennyiben a jövedelem növelése a cél.

Bár álláspontjaikban és nézeteikben mindannyian a JSZSZK alkotmányára, A társult munkáról szóló törvényre, a munka és az eszközök társítására, a gazdasági mérlegre hivatkoznak, következtetéseik azonban eltérőek. A gazdasági helyzet ilyen eltérő értékeléséhez bizonyára az vezetett, hogy szempontjaik és megállapításaik a gazdasági mérleg részadatain alapulnak. Ezért a valóságos gazdasági helyzetről csak a mérleg gazdaságilag alapul vehető adatainak teljes elemzése alapján tájékozódhatunk. A rendelkezésre álló adatok ilyen elemzése lehetővé teszi a valóságos gazdasági helyzet áttekintését, és egy ilyen értékelés alapján olyan gazdasági megoldásokat lehet javasolni, amelyekről joggal várhatóak el megfelelő eredmények.

Minden más gazdasági helyzetfelmérés még a tárgykör legjobb ismerőit is arra készíthetné, hogy olyan értékelést fogadjanak el, amely nem tükrözi a gazdaság valódi helyzetét, tehát olyan megoldásokat is, amelyek nincsenek összhangban társadalmi-politikai irányvonalunkkal. Éppen ezért minél előbb javasolni kell egy elemzési módszert a gazdasági folyamatok vizsgálatára, amely állandósult gazdasági mércéi alapján alkalmas lenne a valóságos helyzet és kiváltó okok megállapítására, aminek alapján olyan megoldási javaslatok születnének, melyek összhangban vannak társadalmi-gazdasági irányvonalunkkal és gazdaságunk egészének a fizetőképességével, pénzügyi lehetőségeivel. Éppen azért, mert a társult munkában dolgozók politikailag és gazdaságilag érdekeltek a valódi helyzet megismerésében és azoknak a gazdasági folyamatoknak az értékelésében, amelyek az eszközök és a munkaeredmények körforgását meghatározzák az adott tmsz-ban és a jugoszláv gazdaság egészében. Elemzésünknek ezért alapvető célja rövid és tartalmas betekintést nyújtani a jelenlegi gazdasági helyzetbe, illetve megbízható gazdasági mércék alapján elemezni az eltelt ötéves időszakot és az 1977-es év első hat hónapjának gazdasági eredményeit a mérlegbeszámoló alapján.

Valójában mit is tartalmaz ez a mérleg?

A JSZSZK alkotmányában és A társult munkáról szóló törvényben felölelt politikai és gazdasági rendelkezésekből kiindulva megállapíthatjuk, hogy a gazdaság anyagi és pénzügyi helyzetének elemzése a munkaeredményeket bemutató adatok feldolgozása mellett, a teljesség kedvéért, figyelmet kellene hogy szenteljen azoknak az adatoknak is, amelyek a társadalmi eszközöknek az újratermelésben való felhasználásáról adnak számot. Éppen ezért a nagyszámú, hosszabb időszakra terjedő hivatalos adatok elemzésének — az összjövedelem kialakításával és elosztásával, a jövedelemelosztással, a társított eszközök forrásával és befektetésével kapcsolatosan — az a célja, hogy nagy vonalakban dokumentáltan szemléltesse az említett gazdasági tényezők időrendben egymásra

következő problémáit, amelyeket az eddigiekben többnyire részadatok elemzésére támaszkodva oldottak meg, és valószínűleg ezért maradtak el a kívánt eredmények.

A gazdasági eszközök forrásának elemzése

A társult munka általános forrásainak az utóbbi öt év folyamán való permanens gyarapodása, amit a társultmunka-alapszervezetek mérlegbeszámolóí tükröznek a legjobban, adatszerűen igazolja, hogy a jugoszláv gazdaság jelentős eredményeket ért el minden kiemelkedő fontosságú gazdasági területen. A mérlegkimutatások szerint az eredmények valószínűleg sokkal nagyobbak is lehetnének, ha a rendszerbeli megoldások jobban össze lennének hangolva politikai és gazdasági célkitűzéseinkkel, valamint azokkal a gazdasági törvényszerűségekkel, amelyek elkerülhetetlenül kihatnak a társadalmi újratermelés gazdasági, anyagi és pénzügyi folyamataira. Természetesen emellett ki kell emelnünk azt is, hogy Jugoszlávia gazdasága eredményes, bár a gyakorlatban számos pénzügyi és anyagi megrázkódtatás éri, ezentúl jelentős fennakadások és fizetőképtelenség is észlelhető az eszközök körforgási folyamatában.

A társultmunka-alapszervezetek mérlegbeszámolóinak a hivatalos adataiból arra következtethetünk, hogy a társult munka hatalmas társadalmi vagyonnal rendelkezik, amely évről évre növekszik. Az 1973-as adatok szerint a gazdasági eszközök értéke meghaladta az 593 milliárd dinárt, 1977. június 30-áig pedig elérte az 1319 milliárdot, azaz 123 százalékkal volt magasabb, mint az 1973-as évben. Természetesen ehhez hozzá kell tennünk, hogy olyan társadalmi vagyonról van szó, amelynek értéke csak nagyobb lehet, mint az a kimutatásokból kitűnik. Elsősorban azért, mert a társadalmi tulajdon eredeti értékének visszaállítását nem követik a gazdálkodási feltételeink mellett végbemenő gazdasági folyamatok. Ennek ellenére az idézett számok rendkívül adatszerűen bizonyítják, hogy semmiképpen sem helytállóak azok a nézetek, melyek szerint Jugoszlávia gazdaságának az anyagi alapja nem erősödik. Az említett adatok azt a tényt is bizonyítják, hogy gazdaságilag megalapozatlan annak a szakembercsoportnak a figyelmeztetése, akik szerint gazdaságunk nem rendelkezik elegendő eszközzel a bővített újratermeléshez, és így az áru- és pénzviszonyok szokásos folyamatához sem. Más lapra tartozik viszont a felhasználás kérdése. Tény hogy az elmondottakból kitűnik; a társult munka az említett időszakban kétszeresére emelte a társadalmi vagyont értékét. Már ebből is világosan kitűnik, hogy a termelésben dolgozó öngazdátók milyen nagy mértékben járulnak hozzá gazdaságunk eredményeinek megvalósításához és anyagi alapjának erősítéséhez. Tehát a választ azokra a kérdésekre, amelyekkel gazdaságunk küszködik, nem csak az eszközök elégtelenségében, a termelésben és a munkatermelékenységben kell keresni, hanem másutt is.

Annak a problémakörnek a sokoldalú áttekintése végett, amellyel gazdaságunk küszködik — az eszközök nagyságával és helyzetével kapcsolatos megállapítások ismertetése mellett —, szólni kellene valamit ezeknek az eszközöknek a gyakorlati felhasználásáról is. Éppen azért, mert az utóbbi időben nagyon sok szó esik arról, hogy öngazgatási megegyezések útján kellene társítani a gazdasági eszközöket a termelési kapacitások mind megfelelőbb kihasználása és fejlesztése céljából. Itt jegyeznénk meg, hogy valószínűleg csak kevesen tudják: a legújabb mérlegbeszámolókból kitűnik, hogy az 1319 milliárdos összegből csak 16,3 milliárd dinárt társítottak, illetve az említett gazdasági pénzeszközök 1,2 százalékát. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy ezen a téren nagyon keveset tettünk. Hogy miért, arról senki sem beszél, és senki sem ír, bár a gazdasági mérlegek adatszerűen megválaszolják, hogy mi okoz nehézséget és miért került sor fennakadásra a társításra szánt pénzeszközöknél.

Joggal tehetjük fel a kérdést, hogy mi rejlik e mögött, illetve miért megy végbe ilyen lassan a gazdasági eszközök társítása. Annál is inkább, hisz tudjuk, hogy ezeknek a pénzeszközöknek a forrásai évről évre bővülnek. A mérlegbeszámolók alapján rendelkezésre álló adatok szerint a vizsgált időszakban gazdaságunk évente átlagosan 13, legfeljebb 20 százalékkal növelte eszközeinek forrását. Abszolút számokban kifejezve ez így alakult: 1973-ban gazdaságunk eszközforrásai 84 milliárd dinárral, 1974-ben több mint 113 milliárddal, az 1975-ös évben 294 milliárddal, 1976-ban több mint 325 milliárddal, 1977 első felében pedig 221 milliárd dinárral bővültek. Az eszközforrások ilyen nagymérvű növekedése teszi lehetővé az újratermelést, illetve az 5, legkésőbb 7,6 éven belüli megkétszereződést. Ilyen kedvező ütemű újratermelési képességgel csak Európa gazdaságilag legfejlettebb országai rendelkeznek.

Az említett mérlegkimutatások adatszerűen bizonyítják, hogy gazdaságunk eszközforrásai valóban kielégítő szinten vannak. De a gyakorlatban — ahelyett hogy ezeket a pénzeszközöket tervszerűen rendeltetésüknek megfelelően használnánk fel — a leggyakrabban hagyjuk, hogy *szétforgácsolódjanak* a fogyasztás területén, fedezésüket pedig jobb időkre bízjuk.

Gyakorlatilag ez a következőket jelenti:

Leszámítva azokat az elkülönített és lekötött gazdasági pénzeszközöket, amelyek a mérleg elkészítésekor bekerülnek az elszámolásba, most a szemléltetés kedvéért bemutatunk egy példát, amelyből világosan kitűnik, hogy az 1973-as és 1977-es évben hol és hogyan angazsáltak megnövelt összeget.

Sor- szám	Leírás	Tényleges összeg		Relatív viszonyok		
		1973	1977	1973	1977	Mutató- szám
	Összesített növekedés:	84	221	100,0	100,0	263
1.	Kifizetések a megnövekedett tartalékokból és a jövedelemből	30	127	35,7	57,7	325
2.	A fennmaradt összeget más célra használ- ták fel	54	94	64,3	42,3	173

Adatainkból világosan kitűnik, hogy az 1973-ban angazsált rendelkezésre álló gazdasági pénzeszközök 30 milliárdot tesznek ki, ebből 2 milliárd dinárt fizettek ki a jövedelem számlájára, és 28 milliárdot a megnövekedett raktárkészletekre, a fennmaradt részt pedig egyéb célokra használták fel. 1977-ben — az első hat hónap adatai alapján — az összes rendelkezésre álló pénzeszközt (127 milliárd dinárt) felhasználták, egyrészt 60 milliárdot a megvalósítandó jövedelem számlájára, másrészt 67 milliárd dinárt a megnövekedett készletekre, a fennmaradt részt, ami ezúttal jóval kevesebbet tett ki, más célokra használták fel mint például az olyan költségek, amelyeknek dokumentumai bekerülnek az elszámolásba, az ügyfelek követeléseibe stb.

Az említett adatok rendkívül komolyan figyelmeztetnek arra a tényre, hogy évről évre egyre több gazdasági pénzeszköz megy el a gazdasági mérleg adta lehetőségeket túlszárnyaló közfogyasztásra. Hogy milyen veszélyt hordoz magában a rendelkezésre álló gazdasági eszközök ilyen ellenőrizetlen felhasználása, azt még jónéhány példából láthatjuk — van belőlük éppen elég —, amelyek ékes bizonyítékai, hogy mi is történik a gyakorlatban a társultmunka-alapszervezetek keretében végbemenő újratermelési folyamat pénzelésére szánt eszközökkel.

Az 1977-es év első félévének mérlegbeszámolója egyértelműen rámutatnak, hogy a raktárkészletekre 338 milliárd dinárt angazsáltunk, míg az 1976-os évben a raktárkészletek értéke 271 milliárdot tett ki. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy 1977-ben 67 milliárd dinárral növekedett a raktárkészletek értéke (338 — 271 = 67). Viszont ugyanezekből a mérlegbeszámolókból az is kitűnik, hogy 1977. június 30. előtt az elszámolási időszakban több mint 116 milliárd dinárral növekedett a raktárkészletek értéke a fedezetlen kiadások terhére. Amennyiben ez így van, akkor adataink azt bizonyítják, hogy ebben az elszámolási idő-

szakban a raktárkészlet nem növekszik, hanem csak az értékük növekedett 67 milliárd dinárral. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a raktárkészletek mennyiségi értéke ebben az elszámolási időszakban 49 milliárd dinárral kisebb. Azért, mert a raktárkészletek összértéke magában foglalja a fedezetlen kiadásokat, több mint 116 milliárd dinárt, amiről csak könyvviteli úton mutatták ki, hogy a raktárkészletek értékének részét képezi. Hogy rámutassanak ennek a gazdálkodásnak a lényegére, példaként adatokat idéznek, amelyekből kitűnik, hogy ezek a kiadások a raktárkészletek összértékének milyen arányát képezik az egyes szocialista köztársaságokban és szocialista autonóm tartományokban (a készletek összértékének legkevesebb 29,6 és legtöbb 36,0 százalékát). Az aktív mérlegnek az anyagi értékeket tartalmazó részében kimutatott raktárkészletek névleges értéke nagyon is kihatással van az anyagi és pénzügyi folyamatok menetére, és ezáltal az egész gazdaság gazdálkodási képességeire és feltételeire.

A szabad pénzeszközöknek a fedezetlen kiadásokra való felhasználása mellett 1976. december 31-éig a gazdaság vérkeringéséből 235 milliárd dinárt, illetve a gazdaság összes pénzeszközének mintegy 11 százalékát, más szóval a forgalomban levő alapeszközök értéke 37 százalékának megfelelő összeget költöttek el az ügyviteli eszközökből származó befektetések címén. Ezeknek a pénzeszközöknek az átömlesztése a következőképpen történt: a pénzeszközök lekötésével járó ügyletek, bankalapítványba fektetett eszközök, fogyasztói hitelek, társadalmi-politikai közösségnek folyósított hitelek és egyéb ügyletek útján. Tehát joggal állapíthatjuk meg, hogy a gyakorlatban — a jövedelemelosztást kivéve — a gazdaság többnyire más célokra felhasznált pénzeszközeinek nagy részét is felöleli.

A gazdaság pénzét felemésztő területek között említhetjük meg az eladók követeléseit, a különböző előlegeket stb. Meg kell említenünk, hogy az eddigiek során ismertetett megállapítások és a bemutatott adatok egyértelműen arra utalnak, hogy a gazdasági pénzeszközök ellenőrizhetetlenül folynak szét a különböző csatornákon, és hogy éppen ezért olyan kedvezőtlen a rendelkezésre álló gazdasági pénzeszközök struktúrája, illetve az álló- és forgóeszközök viszonya. Ez a viszony ahelyett, hogy a 80:20 aránynak megfelelően alakulna — hisz ehhez minden feltétel adott —, az említett kihasználási feltételek miatt társadalmunkban az álló- és forgóeszközök viszonya az 50:50 aránynak felel meg. A gazdasági eszközök vázolt szerkezete egyszerű szóval arról tanúskodik, hogy túl sok az eszköz, de rosszul használják fel őket. A rendelkezésre álló eszközök ilyen ellenőrizetlen költése komoly veszélyt jelent a gazdálkodási feltételek és a gazdasági fejlődés távlatai számára.

Hasonló a helyzet a bankeszközök átalakulásával. A kedvezőtlen befektetéseknek rendkívül nagy hatása van mindazokra a feladatokra, amelyeknek célja a bankok körülményeinek rendezése. Erre eddig még a gazdasági és politikai nyomás ellenére sem került sor. De miért is ke-

rülne, hisz a hivatalos adatok és a gyakorlat azt bizonyítja, hogy senki sem hajlandó magára vállalni keresletek címén az átalakult bankeszközöket, mert elsősorban elégedetlen a fizetési határidőkkel, másodsorban pedig nem biztos, hogy keresleteit visszakapja, miközben kénytelen eget tenni vállalt pénzügyi kötelezettségeinek.

*

Eddigi megállapításaink és adataink arra a tényre figyelmeztetnek, hogy gazdaságunk komoly problémák előtt áll, amelyeket sürgősen meg kellene oldani. Hogy hogyan, erre én azt felelném, elsősorban egy olyan programot kellene kidolgozni, amelyből pontosan kitűnne, hogy mit kell változtatni és mit kiiktatni a gyakorlatból, valamint, hogy hogyan és milyen eszközökkel lehetne egyensúlyt kialakítani az anyagi és pénzügyi folyamatok között, ezentúl megfizettetni a követeléseket és felszámolni a kötelezettségeket, majd ezután olyan gazdasági megoldásokat javasolni, amelyek segítségével szabályozni lehet a fogyasztás minden formáját, hogy ne lépje túl a gazdaság egészének anyagi lehetőségeit és ne ingassa meg a mérleg egyensúlyát.

Az összbevétel kialakításának és elosztásának elemzése

Gazdálkodási feltételeink mellett az összbevételnek mint gazdasági kategóriának az eszközök olyan összességét kellene jelentenie, amelyet a társultmunka-alapszervezetek valósítanak meg árukereskedelem és szolgáltatások útján. Olyan áru eladásával, amely befektetett eszközök és társított emberi munka eredménye. Ebből feltételként következik, hogy társadalmi eszközökkel ne lehessen elidegeníteni mások munkatöbbletét, sem elősegíteni az elidegenítéshez szükséges feltételek kialakulását — olvashatjuk alkotmányunk 12. szakaszának 3. bekezdésében. Ezenkívül a társult munkában dolgozók munkajogukkal élve nem válósíthatnak meg társadalmi eszközökkel olyan anyagi javakat és nem juthatnak olyan előjogokhoz, amelyek nem a munkájukon alapulnak (lásd a JSZSZK alkotmánya 15. szakaszának 2. bekezdését). Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az összbevétel létrejötte a piachoz, a befektetett eszközök és a társított emberi munka eredményéhez, a termékhez kapcsolódik, nem pedig a bevételhez, amit a létrehozott érték újrafelosztási eszközeinek útján lehet megszerezni.

Azonban hozzá kell tennünk, hogy nálunk — az érvényben lévő előírások értelmében —, függetlenül a befektetett munka szerinti elosztás elvétől, az összbevétel tényezői közé soroljuk a termelési és szolgáltatási eredmények mellett még a belső, munkaszervezeten belüli termelést és szolgáltatásokat, a nemtermelői szolgáltatásokat, a kereskedelmi áru, anyag és hulladék beszerzését, valamint a különböző bevételeket, mint például a kamatokat stb.

A társultmunka-alapszervezet így kialakult összbevétele a befektetett eszközök és társult munka eredményezte bevétel mellett magában foglalja még a rendszerjellegű normatív szabályzatok eredményeként létrejött bevételt is. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az összbevétel fogalmába tartoznak a hitel és egyéb befektetések formájában megvalósított pénzeszközök. Az ilyen és ehhez hasonló bevételeknek rendkívül nehéz megtalálni a legmegfelelőbb elosztási módszerét, mert létrehozásukban nem vett részt a társult munka, hanem csak a befektetett társadalmi pénzeszköz. Éppen ezért gazdaságilag helyesebb volna az ilyen jellegű bevételeket a társult munka pénzeszközei növelésére fordítani, hogy erősödhessenek anyagi alapjai (a JSZSZK alkotmánya 18. szakasz).

A belső kapcsolatok által létrejött bevétel szubjektívizmust visz az elosztásba, mert a munka és az anyagi javak cseréjének ez a módja független a piaci viszonyoktól. Minden piacon kívüli munka- és eszközcsere bizonytalanná teszi a jövedelem kialakulását és lehetővé teszi, hogy ez a csere folyamatában részt vevő egyéb tényezők terhére menjen végbe.

A közvetítő kereskedelem, anyag- és hulladékfelvásárlás által megvalósított pénzeszközök nálunk részét képezik az összbevételnek, de ugyanakkor anyagi kiadásként levonandó tétel is. Tehát joggal állapíthatjuk meg, hogy azok a jogi intézmények, amelyek ezt szabályozzák, nem tesznek különbséget az összbevétel és a megvalósított forgalom értéke között. Talán, mert a kereskedelemben a munkához újonnan hozzáadott értékhez még egyszer hozzáadják az újratermelés anyagi kiadásait, amelyet elszámoláskor árubeszerezési értéként kivonnak az összbevételből és így tovább.

Korábbi megállapításainkban világosan utaltunk arra, hogy a gazdaság összbevételének ily módon való kialakítása, amely többek között magában foglalja a kereskedelmi forgalom értékét is, rendkívül nagy hatással van a megvalósított anyagi és pénzügyi viszonyok reális áttekintésére, azaz az összbevétel egyes elemeinek vizsgálatára. Hogy valójában milyen pénzeszközökről is van szó, és hogy milyen arányokat is fejeznek ki ezek a viszonyok, azt legjobban szemléltetheti az alábbiakban következő táblázat, amely az érvényben levő előírásoknak megfelelően elemeire bontott összbevételt szemlélteti:

Sor- Az összbevétel szám tényezői		1973.	1974.	1975.	1976	1977/76.
1	2	3	4	5	6	7
Összbevétel:		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1.	Termelés és szolgáltatások	43,8	41,3	40,9	41,3	38,6

1	2	3	4	5	6	7
2.	Belső termelés és szolgáltatások	7,6	10,6	12,8	13,6	15,7
3.	Kereskedelmi áru anyag és hulladékforgalom	43,0	43,0	40,4	39,1	40,7
5.	Egyéb bevételek	5,6	5,1	5,9	6,0	4,0

1969-ben a termelés és a szolgáltatások az összjövedelem 49,1 százalékát, 1977-ben pedig 38,6 százalékát képezték. Ezekből az adatokból kitűnik, hogy az összbevételben évről évre csökken a befektetett eszközök és a társult munka szerepe. A belső teljesítés értéke viszont állandóan növekszik. 1969-ben a társadalmi össztermék 3,3 százalékát, 1977-re pedig több mint 15,7 százalékát tette ki. A társadalmi összterméken belüli ilyen nagyarányú részvételének bizonyára meghatározható okai vannak.

A közvetítő kereskedelem, a különböző anyagok és hulladékok eladása és felvásárlása 1969-ben az összbevétel 42,5 százalékát, 1977 első félévében pedig csak 40,7 százalékát tette ki. Érdemes megemlíteni, hogy ezek az adatok rendkívül pontosan bizonyítják, hogy az összbevételben leginkább a társult munka és a befektetett eszközök által megvalósított bevétel részaránya csökken, míg ezzel ellentétben — a belső viszonyokból származó bevétel aránya növekszik a leggyorsabban. Adataink szerint a többi bevételi kategória csupán jelentéktelen változást mutat az összbevételben való részvétel szempontjából.

Az összbevétel valóságnak nem megfelelő kimutatása elértékteleníti az egyes elemeket és ilymódon látszólag azt a benyomást kelti, hogy a megvalósított eredmények kedvezőtlenek, ami valójában így is van. Ebből arra következtethetünk, hogy a megvalósított eredmények és egyben a gazdasági összbevétel egyes elemei egészen más képet nyújtanának, ha kialakításukkor nem számítanak be megegyezően a közvetített áru, anyag és hulladék beszerzési értékét. Főleg azért hangsúlyozzuk ezt, mert ez az érték még egyszer szerepelt a termelési és szolgáltatási kimutatásokban. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az összbevétel kialakításakor csak az újólag befektetett munka és a befektetett kereskedelmi pénzeszközök megvalósított értékét kellene figyelembe venni, nem pedig az egész kereskedelmi forgalom értékét. Az összbevétel szerkezeti viszonyait így sokkal reálisabban lehetne bemutatni.

Az összbevétel felsorolt tényezői mellett meg kell még említenünk azokat a bevételi forrásokat is, amelyek az érvényben levő előírások szerint szintén az összbevétel tartozékai. A fenti adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a vizsgált időszakban ezek a bevételek 4—6 százalékig vettek részt a gazdasági összbevétel kialakításában. Ha összeha-

sonlítottuk a termelési és szolgáltatási eredményekkel, akkor kitűnik, hogy az említett időszakban azoknak 12—14 százalékat tették ki. Adataink tehát arra utalnak, hogy itt jelentős anyagi eszközökről van szó, bár megvalósításukba nem fektettek be emberi erőt. Így már világos, hogy ebben az esetben nálunk is létrejön munkától független bevétel, mégpedig az érvényben levő előírások alapján és az idézett alkotmányos rendelkezésekre való tekintet nélkül. Ki kell hát mondanunk, hogy az ilyen esetekben milyen bevételről is van szó: elsősorban a különböző dotációkról, szubvenciókról, prémiumokról, kártalanításokról, térítményekről, egyéb bevételekről, kamatokról stb.

Az elhangzott megállapítások és az idézett adatok adatszerűen rámutatnak mindazokra a deformációkra, amelyek az összbevétel ilymódon való kialakításából következnek. Annál is inkább, ha szem előtt tartjuk azokat az anyagi és szerkezeti különbségeket, amelyek az összbevétel elosztásából és elszámolásából következnek. Így például az érvényben levő előírások szerint meghatározott összbevétel világos adatokat szolgáltat, míg ugyanakkor a másik, az állandósult közgazdasági mércék alapján kialakított bevétel egészen más eredményeket mutat fel, úgy abszolút összegekben, mint a különböző viszonyításokban. Mindaddig, amíg nem küszöböljük ki az összbevétel kialakítása és elosztása körül felmerülő deformációkat, gazdaságunk — annak ellenére, hogy rendkívüli eredményeket valósít meg — az eredményeit tekintve devalvált értékű lesz.

Az összbevétel elosztásának elemzése

Az összbevétel két állandósult gazdasági elemből tevődik össze, a befektetett holtmunka és az újonnan hozzáadott élőmunka értékéből. A JSZSZK alkotmányában meghatározott gazdasági alapelvek és politikai irányvonal szintén ebből, azaz az anyagi kiadások és amortizációs költségek formájában átvitt holt munka értékéből, valamint a jövedelemként kifejezett, újonnan átvitt munka értékéből indul ki. A gazdaságunk által megvalósított összbevétel elosztásakor — mivel az így megállapított gazdasági mércék képezik a kiindulópontot — nem is merülne fel nehézségek, ha nem került volna sor az egyes gazdasági tényezőkhöz, mind a holtmunka, mind az újonnan átvitt munka interpretálására az érvényben levő előírások alapján. Az előírások szerint a mi gazdálkodási körülményeink közepette az újratermelés folyamatában megváltozik a holtmunka értéke is, mégpedig az újonnan átvitt munka által teremtett érték kárára. Ezenkívül még azt is hangsúlyoznunk kell, hogy hazánkban az érvényes előírások szerint a jövedelem elszámolási fogalom, nem pedig az újonnan átvitt munka eredménye. Éppen ezért az újonnan átvitt munka valódi értéke, illetve az általa megvalósított jövedelem számos tényezőtől függ.

Az alábbi táblázat — amely az összbevétel elosztásának a mérlegbe-számoló adatai alapján való áttekintése — elégséges ahhoz, hogy megállapíthassuk, hogyan is megy végbe a társultmunka-alapszervezetek gyakorlatában az összbevétel meghatározása és elosztása, valamint hogy ez valójában mit is jelent gazdaságunk és anyagi alapja számára.

Sor-szám	Alapelemek	1973.	1974.	1975.	1976.	1977. első félév
1.	Az elszámolási időszak összkiadásai	83,6	84,8	86,1	85,9	91,1
2.	A raktárkészletek terhére írt fedezetlen kiadások	4,2	4,3	4,9	5,5	11,7
3.	Az összbevételből fedezett kiadások	79,4	80,2	81,2	80,4	79,4
4.	Az összbevétel fennmaradt része, a jövedelem	20,6	19,5	18,8	19,6	20,6
Összbevétel (3+4)		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Ezek az adatok egyértelműen rámutatnak, hogy az említett elszámolási időszak összegzett anyagi kiadásai az összbevétel tetemes részét képezik, és az 1976-os évet kivéve állandó növekedést mutatnak. Ezek a kiadások az 1973-as összbevétel 83,6 százalékát képezték, 1977 első hat hónapjában pedig elérték a 91,1 százalékot. Tehát valójában az összbevétel 8,9 százalékos hátralevő része képezi a jövedelmet.

Az adatokból arról is megbizonyosodhatunk, hogy a raktárkészletek terhére átírt fedezetlen kiadások évről évre egyre nagyobb részét képezik az összbevételnek. 1973-ban ezek a kiadások az összbevétel 4,2 százalékát, 1977 első félévében pedig több mint 11,7 százalékát képezték. Abszolút számokban kifejezve az 1973-as évben a fedezetlen kiadások értéke meghaladta a 37 milliárd dinárt, 1977 első felében pedig több mint 116 milliárdot tett ki, illetve az 1973-as év háromszorosát. Ki kell még térnünk arra is, hogy a kiadásoknak az összbevételből való fedezése nem a munkaeredményektől, hanem a fedezetlen kiadások nagyságától függ. De mindenekelőtt azt kell hangsúlyoznunk, hogy az elszámolástól és a fedezetlen kiadásoktól függ az összbevétel fennmaradó hányadának, azaz a társultmunka-szervezet jövedelmének a nagysága. Ez a tény arról tanúskodik, hogy gazdálkodási körülmé-

nyeink között a jövedelem nem a társult munka és a befektetett eszközök eredménye és ezért nem tükrözi teljességében a megvalósított eredményeket, hanem éppen ellenkezőleg: Az előírásokkal szabályzott elszámolás terméke. Az ilyen jellegű összbevételelosztás és jövedelemmegállapítás lehetővé teszi, hogy „anyagi kiadások” címén ellenőrizetlenül költsék a társadalmi pénzeszközöket, miközben a társultmunka-alapszervezet mérlege nem mutat veszteséget, még akkor sem, ha a pénzügyi eredmény megállapításakor nem rendelkezik megfelelő bevételi eszközzel az elszámolási időszak minden kiadásának fedezésére. Tehát joggal állapíthatjuk meg, hogy csupán a bevétel elosztását és a jövedelemmegállapítást szabályozó előírásoknak köszönhető, hogy gazdaságunk az 1976-os évet elszámolt *jövedelemnövekedéssel* zárta az 1973. évhez képest (a növekedési mutatószám: 199). Ugyanakkor el kell mondanunk, hogy az 1976-os összbevétel a mutatószám szerint 209-es növekedést mutat 1973-hoz képest.

Az újratermelés anyagi kiadásai

A már ismertetett megállapítások a mérlegbeszámoló adatai alapján feltárják, hogy nálunk nem túlságosan tisztelik az általános gazdasági elveket az összbevétel kialakításakor és elosztásakor. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a mi gazdálkodási körülményeink között az anyagi és pénzügyi eredmények nem az újratermelési anyagi kiadásoktól és a munka eredményétől függenek, hanem éppen ellenkezőleg, az elszámolástól és a kiadások egy elkülönített részétől, amelyről munkaszervezetten belüli értékeléssel megállapítják, hogy fedezhető az összbevétel eszközeivel, és hogy eközben maradjanak is még fenn eszközök azoknak a kötelezettségeknek a fedezésére, amelyeket a jövedelemből fizetnek. Ugyanakkor azt is ki kell emelnünk, hogy nálunk az anyagi összkiadások, amelyeket a mérlegbeszámoló adataiból állapítanak meg, nem függenek a termelés, a forgalom és a szolgáltatások nagyságától, mert előírásaink szerint az újratermelési folyamatban változásokon megy át nemcsak az anyagi kiadások formája, hanem értéke is.

Hogy milyen kihatással vannak ezek a kiadások gazdaságunk helyzetére és anyagi alapjára, az kitűnik a táblázatban szereplő elszámolási időszakok fedezett anyagi kiadásainak szerkezetéből:

Sor- szám	A kiadások elemei	1973	1974	1975	1976
1	2	3	4	5	6
	Fedezett kiadások:	100,0	100,0	100,0	100,0
1	Felhasznált anyag	33,3	34,6	34,9	35,6

1	2	3	4	5	6
2. Amortizáció		4,1	4,0	3,5	4,0
A holtmunka értéke		37,4	38,6	38,4	39,6
3. Különböző kiadások		62,6	61,4	61,6	60,4
a) Jövedelmi kötelezettségek		8,7	8,0	8,2	9,0
b) Egyéb kiadások		53,9	53,4	53,4	51,4

Véleményem szerint felesleges kommentálni az összbevétel eszközeiből fedezett kiadások tartalmi vonatkozását. Nem hagyhatjuk azonban említés nélkül, hogy ezeknek a kiadásoknak a szerkezetében egészen állandósult jelleget mutat a felhasznált anyag, hisz nem túlságosan befolyásolják az árváltozások, az inflációk és mindazok a tényezők, amelyek kihatottak az újratermelés termelési folyamattal, forgalommal és szolgáltatásokkal közvetlenül kapcsolatos anyagi kiadásaira. A vizsgált időszakban a felhasznált anyag értéke a fedezett anyagi kiadások 33,3 százaléktól 35,6 százalékiig terjedő részét képezte.

Az amortizáció a vizsgált időszakban a fedezett anyagi kiadások szerkezetének 4 százalékát használta fel. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az eszközök amortizációja sem változott túlságosan, bár az említett időszakban sor került az állóeszközök újraértékelésére. Az anyagi eszközökkel fedezett kiadások ilyen állandósult jellege csak azt bizonyíthatja, hogy a gazdasági kategóriákkal nem lehet manipulálni az elszámolási rendszer és az anyagi értékek megállapítása útján sem.

A felhasznált anyag és az amortizáció értékének állandósult vonulata rendkívül körülhatárolttá tette a holtmunka értékének részvételét a fedezett anyagi kiadásokban. A holtmunka értékének ilyen észrevétel nélkül növekvő részaránya az inflációs folyamatok közepette arra a veszélyre figyelmeztet, hogy az ilyen szerkezeti átalakulások magukban foglalják a holtmunka értékének devalválódási lehetőségét, illetve azt, hogy a holtmunka kárára egyenlítik ki a fedezetlen kiadásokat.

Az előbb elmondottakkal ellentétben a különböző kiadások nem a holtmunka értékének eredményes alakulására utalnak, hanem a fedezett kiadásokon belüli mérsékelt csökkenő részarányára. A jövedelmi (szerződéses és bérleti) kötelezettségekből származó kiadások szintén állandósultak a fedezett kiadások összegében, amelyek előírásaink szerint kiegyenlítődnek az újratermelés anyagi kiadásaival. A többi kiadás azonban — mint például a szolgáltatások, a nemtermelő szolgáltatások, aapidíjak, a reklámkiadások, a reprezentációs költségek, a rendkívüli kiadások és ehhez hasonlók — több mint 2,5 százalékkal csökken a fedezett kiadások összegében. Ugyanakkor nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy ezeknek a kiadásoknak az alakulása szorosan kapcsolódik a

raktárkészletek terhére átírt fedezetlen kiadásokéval, amelyeknek a százalékaránya az 1973-as 4,2 százalékról 1977-ig 11,7 százalékra nőtt, illetve több mint 7,5 százalékkal lett nagyobb 1973-hoz képest. Az anyagi kiadások ilyen alakulása — az összkiadásokon belüli részaránya eléri, sőt túlszárnyalja az 51 százalékot — nagy hatással van a gazdaság helyzetére, anyagi alapjára, a munkatermelékenységre, a társultmunka-alapszervezetek újratermelési képességére stb.

Az egyéb kiadások összkiadásokon belüli részaránya, amely viszonylag 12 százalékkal nagyobb a holtmunka értékénél — ismételten bizonyítja, hogy gazdálkodási körülményeink között a jövőben nem tolerálhatunk és fedezhetünk minden árnövekedés és állítólagos mérlegaktíva formájában a raktárkészletek terhére írt fedezetlen kiadást és ehhez hasonlót. Ezzel egyidőben rá kell mutatnunk, hogy egyes megállapítások és mérlegkimutatások a rendszerjellegű előírások veszélyeire figyelmeztetnek, ugyanis ezek segítségével szabályozzák az összbevétel kialakítását és felosztását, a kiadások és a jövedelem megállapításának módját. Mindez arra a végkövetkeztetésre utal, hogy minél előbb síkra kell szállnunk az erre vonatkozó előírások összeegyeztetéséért a JSZSZK alkotmányában vázolt gazdasági és politikai irányvonal, valamint a társadalmi, politikai és államberendezésünkre vonatkozó kongresszusi és egyéb dokumentumok alapján.

A jövedelem

Gazdasági tényező alapján a társultmunka-alapszervezet jövedelme nem más, mint az újonnan átvitt munka piac útján megvalósított értéke (a JSZSZK Alkotmányának 17. és 20. szakasza). Még egy ilyen határozott politikai irányvétel ellenére is, amely félreérthetetlenül meghatározza a jövedelem mibenlétét, a gyakorlatban — az érvényes és újonnan javasolt előírások szerint — az összbevétel *fennmaradt részével* azonos a társultmunka-alapszervezet elszámolással elkülönített jövedelme.

Az ismertetett mérlegkimutatások alapján egyértelműen leszögezhetjük, hogy a vizsgált időszakban jövedelem címén gazdaságunk összbevételének 20 százalékát választottuk ki évente elszámolás formájában. Ezek az adatok egyben azt is igazolják, hogy a jövedelem aránya az összbevételben viszonylag állandó és folyamatos volt, bár az árak, az infláció, a nem anyagi kiadások stb. éppen ebben az időszakban növekedtek évről évre egyre nagyobb ütemben. A jövedelem ilyen változatlan arányú részvételét az előre kialakított felmérések alapján mestersegesen, azaz elszámolások, nem pedig a termelékenység növelésével vagy csökkentésével, a befektetett eszközök jobb vagy rosszabb kihasználásával tartották fel, amit a társultmunka-alapszervezetek mérlegbe-számolói is nagyszerűen érzékeltetnek. Tehát joggal mondhatjuk el,

hogy adataink elég semmitmondóak a jövedelem változását illetően, annál is inkább, hisz az elszámolások útján alakították ki őket, nem pedig a befektetett munka által kialakított valóságos helyzetet szemléltetve. Természetesen mindemellett azt is el kell mondanunk, hogy az érvényes előírások értelmében ez a jövedelem megoszlik a nettó személyi jövedelem, valamint a társultmunka-alapszervezetek pénzalapjai között, amit az alábbi táblázat is szemléltet:

Sor- szám	A jövedelem elemei	1973.	1974.	1975.	1976.	1977/6 hó
	Összjövedelem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1.	Nettó személyi jöv.	53,8	52,2	55,4	58,2	43,7
2.	Kötelezettségek és járulékok	22,0	20,5	21,4	23,8	34,1
3.	A pénzalapok összesen	24,2	27,3	23,2	18,0	22,2

Tehát a jövedelem szerkezeti megosztásában a legnagyobb teret a személyi jövedelmek foglalják el. A nettó személyi jövedelem összjövedelemen belüli aránya 52,2 százaléktól 58,2 százalékig mozgott, azzal a megjegyzéssel, hogy 1977 első félévben 43,7 százalékra csökkent. Azonnal hozzá kell tennünk, hogy a nettó személyi jövedelmek részarányának változása az érvényben levő elszámolási rendszerben többnyire az összjövedelemből elszámolás útján kiválasztott jövedelem nagyságától függ, éppen ezért az ily módon meghatározott paraméterek nem fejezik ki a valóságos helyzetet, nem érzékeltetik megfelelően a társultmunka-alapszervezetek (és az egész társadalom) nettó személyi jövedelmének alakulását.

A nettó személyi jövedelmek és a jövedelemelosztáshoz kapcsolódó alapelemek változásáról a megállapított paraméterek alapján úgy kaphatunk hű képet, ha megvizsgáljuk, milyen arányban vesznek részt ezek az elemek az összbevételekben. Az 1969-es mérlegbeszámoló adatai szerint például a nettó személyi jövedelmek részaránya az összbevételekben elérte a 16 százalékot, 1977-re viszont csak 11,5 százalékot tett ki. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a nettó személyi jövedelemnek részaránya az összbevételekben állandóan *csökkent* az utóbbi kilenc évben.

A személyi fogyasztásnak az összbevételek belüli ilyen alakulása kérésessé teszi a termelést, aminek az alapvető szükségletek kielégítésére kell irányulnia, és ezentúl megbontja az általános és személyi fogyasztási, valamint beruházási mérlegegyensúlyt. Ez igazoltá teszi a korábbi megállapítások és a paraméterek figyelmeztetését, hogy milyen veszélyt vonhat magával az általános és személyi fogyasztási, valamint beruházási mérlegegyensúly megbontása, és ezért sürgős intézkedéseket kellene

tenni a megfelelő gazdasági területeken az eszközök fennakadásának kiküszöbölése és a nagyobb méretű veszteségek megakadályozása érdekében, ami kétségkívül a kiegyensúlyozatlan fogyasztás következménye.

Mivel az összbevétel minden piaci gazdasági jelenségnek ki van téve, következőképp gazdasági mércéi is ki vannak téve ezeknek a jelenségeknek, és éppen ezért alkalmasak az összbevétel egyes elemeinek pontos kimutatására, az általános és a személyi fogyasztás, valamint a befektetések arányainak érzékeltetésére. Ezért nem kell lebecsülnünk az összbevétel kialakításával és elosztásával kapcsolatos, mérlegkimutatásokon alapuló előzetes megállapításokat, hanem éppen ellenkezőleg: Komoly figyelmeztetéseknek kell venni, amelyek egyértelműen rámutatnak, hogy milyen irányban kell intézkedéseket foganatosítani és gazdasági megoldásokat javasolni a rendszerjellegű deformációk mielőbbi kiküszöbölése céljából.

Az említett adatok szintén arra utalnak, hogy a jövedelem összetételében jelentős helyet foglalnak el a személyi jövedelmek kifizetésével kapcsolatos járulékok és kötelezettségek. A kimutatások szerint ezeknek a kötelezettségeknek az aránya 1974-ben a jövedelem 20,5 százaléka, 1977-ben pedig 34,1 százaléka volt. Indokolt tehát az a megállapítás, hogy a jövedelem jelentősebb része ilyen kiadásokra megy el. Arról sem feledkezhetünk meg, hogy a kimutatásaink szerint ezek a kötelezettségek úgy abszolút összegben mint relatíve, évről évre növekszenek. Amíg 1973-ban ilyen címen több mint 33 milliárdot költöttünk, 1974-ben pedig 42 milliárdot, addig 1975-re ez az összeg elérte az 53 milliárd, 1976-ra viszont a 69 milliárd dinárt. 1977 első felében ezek a kiadások meghaladták az 57 milliárd dinárt, illetve megkétszereződtek az 1973-as évihez képest. A személyi jövedelmek ilyen nagyarányú növekedésének — az összjövedelmen belül — rendkívül nagy hatása van a jövedelmi eszközök alakulására, amit a társultmunka-alapszervezetek és a gazdaság egésze választ ki.

Az eddigi adatokat összegezve megállapíthatjuk, hogy a vizsgált időszakban azoknak a jövedelmi eszközöknek az alakulása a legkedvezőtlenebb, mind abszolút mértékben, mind relatíve, melyeket a pénzalapok címen választottak ki. 1973-ban például több mint 36 milliárd dinárt — a jövedelem körülbelül 24,2 százalékát — választották ki a pénzalapok számára, 1974-ben 56 milliárdot (27,3 százalék), 1975-ben 57 milliárdot (23,2 százalék), 1976-ban pedig körülbelül 52 milliárd dinárt (kb. 18 százalék) a társultmunka-alapszervezetek, illetve a gazdaság egészének a pénzalapjai számára.

A gazdasági alapok számára kiválasztott jövedelmi eszközök ilyen alakulása arra utal, hogy a fogyasztás nagymértékben befolyásolja a társultmunka-alapszervezetek pénzalapjait, és ezzel együtt gazdaságunk egészének az újratermelő képességét és a munka anyagi alapjának erősödését. Szólnunk kell még arról is, hogy a mérlegbeszámolók adatai

szerint a jövedelemelosztás elősegíti az általános és közfogyasztás növekedését a pénzalapok illetve a beruházások kárára.

Mindez azt igazolja, hogy a vizsgált időszakban valóban nem vettük kellően számba az anyagi lehetőségeinket, a mérlegegyensúlyt, az általános és személyi fogyasztást, a befektetések egymás közti arányát. Így az általános és közfogyasztás terhére végbement ellenőrizetlen kiadásokat nemcsak az összbevétel és a jövedelem elosztása, hanem a saját eszközök terhére írt kiadások is serkentették, ami kétségtől kihatott az eszközök mérlegegyensúlyára és fennakadásokat idézett elő az anyagi és pénzügyi folyamatok körforgásában. A rendelkezésre álló pénzeszközök ilyen ellenőrizetlen pazarlása még egy rendkívül eredményes gazdaságot is megrázkódtatásokkal és fennakadásokkal fenyeget.

A felsorolt adatok és a megállapítások alapján arra következtethetünk, hogy gazdaságunk a vizsgált időszakban hatalmas eredményeket ért el annak ellenére, hogy számos tényező hatott gazdasági és politikai irányvonalunk ellenében mind az újratermelési folyamatban, a rendelkezésre álló eszközök felhasználásában, az összbevétel meghatározásában és elosztásában, mind pedig a mérlegegyensúly arányos kialakításában, amit a személyi fogyasztás és a befektetések terhére végbemenő általános és közfogyasztás napról napra lehetetlenebbé tett. Éppen ezért most egy olyan akcióttervet kellene javasolni, amely pontosan meghatározná, mely törvényes normán kell változtatni, vagy melyiket kell megszüntetni. Mindez világosan azt sürgeti, hogy mielőbb hozzáálljunk a JKSZ X. kongresszusa, a JSZSZK alkotmánya, valamint a gazdasági és politikai irányvonal által meghatározott feladatok végrehajtásához, amelyekről említést tesznek mindazok a dokumentumok, amelyek az újratermelési folyamat társadalmi-gazdasági viszonyait szabályozzák, és amelyek elszámolás útján állapítják meg a társultmunka-szervezetek és ezáltal az egész gazdaság anyagi és pénzügyi eredményeit.

Fordította *Garai László*

Rezime

Trenutno stanje sredstava i ekonomskog položaja društvene privrede

Iako su uspesi veoma veliki, porast sredstava takode, poslovni rezultati su mali — sumira autor u motou svoga članka na osnovu kratkog ali sadržajnog osvrtu na trenutno stanje privrede, i to na bazi standardnih ekonomskih mera, u periodu od pet godina, uključujući i obradu podataka bilansa društvene privrede za prvih šest meseci u 1977. godini. Ali ističe i to, da privreda Jugoslavije pozitivno privređuje, iako u praksi doživljava finansijsko-materijalne šokove i znatniji zastoje, odnosno nelikvidnost u procesu kružnog kretanja sredstava.

Razlozi su za to: da se potencijal ne iskoristi u planom predviđene namene — on se najčešće rastoči u potrošnju; subjektivizam u raspodeli prihoda ost-

varenih po osnovu internih odnosa; nerealno iskazivanje ukupnog prihoda i to što učešće lične potrošnje u ukupnom prihodu dovodi u pitanje proizvodnju, narušava bilansnu ravnotežu opšte, lične i investicione potrošnje.

Zbog toga trebalo bi predložiti takav akcioni program koji bi se tačno utvrdilo koje treba menjati, a koje u potpunosti brisati, i što pre pristupiti izvršavanju zadataka Desetog kongresa SKJ, Ustava SFRJ i naših ekonomskih i političkih opredeljenja.

Zusammenfassung

Augenblicklicher Zustand der Mittel und der ekonomischen Lage der gesellschaftlichen Wirtschaft

In seinem kurzen aber inhaltsreichen Überblick über den augenblicklichen Zustand der Wirtschaft gelangt der Autor zum folgenden Schluss: Obwohl die Erfolge sehr gross sind, wie auch der Zuwachs an Mitteln, sind die Geschäftsergebnisse trotzdem klein. Gleichzeitig wird es hervorgehoben, dass die Wirtschaft Jugoslawiens trotz allem positiv erwirbt, obgleich sie in der Praxis finanziell-materielle Sprünge sowie beträchtliche Stockung erfährt, bzw. die Nicht-Liquidation im Kreisbewegungsprozess der Mittel. Seine Aussage gründet der Autor auf allgemein anerkannte ekonomische Masstäbe, die auf einen Zeitraum von fünf Jahren angewendet werden, sowie auf Daten über die Bilanz der gesellschaftlichen Wirtschaft für die ersten sechs Monate im Jahr 1977.

Die Gründe hierfür liegen darin, dass das Potential nicht für die im Plan vorgesehenen Zwecke ausgenutzt, sondern meist beim Verbrauch verschwendet wird. Hinzu kommt die Tatsache, dass Subjektivismus bei der Verteilung von Einnahmen herrscht, die durch interne Verhältnisse realisiert werden. Darüber hinaus sind die Aussagen über die Gesamteinnahmen unreal, weil die Teilnahme des persönlichen Verbrauchs an den Gesamteinnahmen die Produktion in Frage stellt und das Bilanz-Gleichgewicht überhaupt stört, was den persönlichen und Investmentverbrauch betrifft.

In Anbetracht dessen sollte ein solches Aktionsprogramm vorgeschlagen werden, das genau festlegen würde, welche geändert und welche vollkommen gestrichen werden sollten. Desto schneller sollte die Durchführung der Aufgaben des Zehnten Kongresses der SKJ, der Verfassung der SFRJ und unserer ekonomischen und politischen Bestimmungen in Angriff genommen werden.

(B. B.)